

ĐẤT THÁI BÌNH - NGƯỜI THÁI BÌNH

ĐA CƯƠNG LIỆT NGHĨA

Truyền ngôn rằng: Vũ Thị Thục nương nghe tin cha là Vũ Công Chất bị thái thú Tô Định bắt giam, hứa lang Phạm Hương bị giết hại trước mặt cha, ngay đêm tối đã trốn về quê mẹ tại hương Đa Cương (nay thuộc xã Đoàn Hùng, huyện Hưng Hà). Tương truyền, bà nấu mình trong chùa Tiên La, sáng hôm sau bà mời tất cả hương lão trong làng tụ hội tại gốc đa cạnh bờ sông bàn kế sách khởi binh giết giặc Hán “đền nợ nước, trả thù nhà”. Hương lão cùng trai tráng đồng tâm nhất hướng trước cửa chùa tôn vinh trưởng nữ họ Vũ làm minh chủ, tổng huy động con em hương Đa Cương sắm giáo mác, đêm ngày luyện tập chiến đấu.

Theo các tài liệu khảo cứu, bà Hoàng Thị Mậu (mẫu thân Vũ Thị Thục) là con cháu thuộc dòng tộc Việt Mường ở hương Đa Cương đã liên lạc với gia tộc họ Vũ ở Phong Châu là Vũ Công Chất, quê làng Phụng Lâu, huyện Bạch Hạc (nay thuộc Phú Thọ). Tiên sinh Vũ Công Chất giới nhà, y, lý, số nhưng không chịu làm quan dưới trướng quan thái thú Tô Định, lại liên lạc với họ Phạm ở Chu Diên, hứa gả con trưởng nhà Vũ Thị Thục nương cho trưởng tử Phạm Hương. Tô Định hằm sắc ép Vũ Thị Thục làm ai thiếp, hứa ban chức tước cho Vũ Công Chất nhưng bị chối từ. Không ép được Vũ Thị Thục và không lời kéo được Vũ Công Chất vào hàng với mình, Tô Định nổi máu bạo tàn cho quân bắt giam Vũ Công tiên sinh, chém đầu Phạm Hương trước mặt Vũ Công tiên sinh, kéo quân về Phụng Lâu tàn sát dân lành thảm khốc.

Theo các tài liệu khảo cứu, thời Hùng Vương, vùng đất Hùng Hà nay được gọi là Đa Cương (nhiều gò đồng) đã có nhiều quý tộc gốc Việt Mường từ miền núi cao về khai hoang, lập ấp. Họ Hà chiếm hầu khắp từ Hà Xá xuống Hà Nguyên, Hà Lang (nay thuộc xã Tân Lễ), họ Hoàng chiếm cánh đồng màu mêt Tam Nông, Hoàng Nông, Đồn Nông, Diên Nông (nay là xã Diệp Nông) là vùng kinh tế rất tinh đạt. Nhiều quan lang đã cư trú ở Hà Lang, Khả Lang, Nhâm Lang (nay thuộc xã Tân Tiến), con cái nhà lang chiếm lĩnh Chiềng cổ, Lang Cun (Cun Cương, xã Hòa Tiến), dân gốc cổ sôm có mặt ở Búi Phư (Xã Độc Lập), Búi Xá (Xã Tân Lễ)... Dân Thượng Đạo và dân chài tộc Dân nhiều vùng đã sớm bỏ sông nước lên bờ sống bằng nghề trồng trọt, khoảng đầu thời Tây Hán họ đã đạt đến trình độ văn hóa cao.

Ngược dòng lịch sử, năm 23, thế kỷ I, sau khi lập nhà Đông Hán, Lưu Tú cho gọi Nhâm Diêm, Tích Quang đang làm quan cai trị Giao Châu về nước,

Đền Tiên La (xã Đoan Hùng, huyện Hưng Hà) - nơi thờ Bát Nạn tướng quân Vũ Thị Thục, người dấy binh khởi nghĩa đánh quân Đông Hán năm 42 - 43.

Tổ Định sang làm tha thú. Tổ Định không những kế thừa tính bạo liệt của Lưu Tú mà còn ra sức hoàn hảo khiến dân chúng đã cơ khổ trăm bề còn cực khổ hơn. Khắp làng quê không ngớt tiếng than. Để trả ơn tầng lớp thương nhân đã có công giúp phục hưng nhà Hán, Lưu Tú rộng tay với thương giới, cho một thương gia được thể cầu kết với quan cai trị thực ấp dân ta lên rừng tìm sừng tê giác, ngà voi, trầm hương,... để làm lễ chết vì nạn hỏa báo. Chúng em dân ta xuống bể mò ngọc trai, bắt đổi mới, đem làm

thết vì ông gió... Chúng về
trên đê điệp mưa to lùa về
đem về nội địa kiểm rồi, tăng
cao phổ hiểm để đáp ứng cho
trường Đổng Hán xây dựng kinh
đô Lạc Dương. Theo các nguồn
khảo luận, màu thuốc lớn nhất
trực tiếp nhất được truyền tụng
trong dân gian và cũng trong
các bản thời tiền, miễn còn
lưu lại ở Thái Bình là quan gia
thích ép gạo đen con dân lạnh
lạnh từ thiếp cho người Hán.
Người Tô Định bức con gái đem
lên từ thiếp ở phủ thái thú con
có sự a tòng của quý tộc Hán
và quân lính Hán. Hành động

ổ dâm na giặc Hán vua thoả
 mướn thời dâm mưu đồng hóa dân
 bắc. Những hạo phú phân đồng
 bấy giờ giữ vai trị huyện,
 trị châu, hương trưởng và các
 cử sự (thủ lĩnh quân sự địa
 phương). Theo hồ sơ kiểm kê
 di tích lịch sử, văn hóa của Bảo
 tàng tỉnh Hải Bình năm 2005,
 Bảo tàng tỉnh đã dịch và ghi
 chép tổng cộng 25 thủ lĩnh người
 Hải Bình tham gia khởi binh
 chống quân Đông Hán dưới
 thời Hai Bà Trưng, trong đó nổi
 bật là nữ tướng Vũ Thị Thục,
 thủ lĩnh người ở Bát Nạn tướng

quân, cha là Vũ Công Chất, huyện
quê làng Phương Lâu, huyện
Bạch Hạc (nay thuộc Phú Thọ),
mẹ là Hoàng Thị Mầu, quê làng
An Nhân, xã Tân Tiến, huyện
Hưng Hà. Vũ Thị Thực đại binh
đầu tiên nghĩa ở Tiền La, mất ngày
20 tháng 3 năm Quý Mão (năm
1443). Số cũ chép Trưng Trắc
là cháu ngoại triệu tổ Hùng
Duệ Vương, có công là Thái
Sách - một hào trưởng bị Thái
sứ Tô Định giết, nữ tướng Lê
Chân ở Hải Phòng chống Bắ
Nạn thường quân Vũ Thị Thực
nương ở Thái Bình để bị
lâm ty thiếp cho Tô Định... nên

đạo tạo ra sự phản nộ của dòng
trung Việt Mường. Bởi thế, khi
Trung Trắc vua phát động khởi
nghĩa đã được tổ lĩnh 65 thành
Linh Nam nhất loạt hưởng ứng,
tự xưng nghĩa binh tiến đánh
quan quân nhà Hán, cử hương
binh (và cả đội binh) giúp
Trung Nữ. Hưởng ứng lời hiệu
triệu "đến nơi nước, trả thù nhà"
của Hai Bà Trưng và nữ tướng
Vũ Thị Thục, một loạt yếu nữ
quanh hương Đa Cương đồng
lật đống lên nhất thế chiến đấu
bảo vệ non sông. Tiêu biểu nhất
là nữ tướng Vũ Thị Mối, thường gọi
là Mối Nương, cha là Vũ Sâm,
mẹ là Nguyễn Thị Thuồng,
sinh ngày 5 tháng 2 năm Tân
Mùi, chồng là Trần Thông (học
trụ cù Trần Thọ), quê tại làng
Ứng Lôi (nay thuộc xã Tân Lễ,
huyện Hưng Hà) đã dẫn các
con là Trần Hiến, Trần Đạo,
Trần Mậu tham gia khởi nghĩa.
Nguyễn Thị Ngọc, sinh ngày 15
tháng 8 (không rõ năm), quê
tại làng Thường Duyệt, cha là
Nguyễn Văn Cừ, mẹ là Tô Thị
Toán, dựng đồn binh chống Hán
tại làng Thanh Lãng (nay thuộc
xã Minh Hòa, huyện Hưng Hà);
chồng bà là Hùng Ngọc Minh,
sinh ngày 16 tháng 1 (không
rõ năm), quê Thuận An (Thuận
Thành, Bắc Ninh) về tận Mối Linh
ứng nghĩa. Ngọc nương hy sinh
ngày 2 tháng 2 năm Nhâm Dần
(42). Nguyễn Thị Long, quê làng
Mỹ Lộc (xã Việt Hùng, huyện
Vũ Thư), cha là Nguyễn Tuấn,
mẹ là Trần Thị Khương, chồng
là Triệu Công Tăng cùng nghĩa
nữ Trần Thị Nguyệt diệt binh
đánh Tô Định. Quế Hoa, cha là
Đỗ Công, mẹ là Trần Thị Hạnh,
chồng cô Hương Đường (xã Việt
Hùng, huyện Vũ Thư), sinh ngày
13 tháng 8 năm Bính Tuất, khởi
binh năm Canh Tý (40), hy sinh
ngày 13 tháng 8 năm Nhâm Dần
(42). Trần Thị Cự, tên thường
gọi là Á Cự, quê làng Từ Quán
(nay là xã Hồng Phong, huyện
Vũ Thư), sinh ngày 13 tháng 2
năm Nhâm Thân, cha là Trần
Mẫn, mẹ là Trương Thị Hằng,
chồng là Nguyễn Tín (con ông
Nguyễn Thương và bà Đào Thị
Hạnh), vì giặc giết chồng, năm
Canh Tý (40) bà dẫn quân khởi
nghĩa. Đổ Mỹ Hy và Đỗ Kim Xa,
chồng Đỗ Bổng Điển (cùng họ,
cùng quê bà Quế Hoa), con
ông Đỗ Hùng và bà Lê Thị, thù
giặc giết cha, bà dẫn binh trả
thù nhà, đến nơi nước. Nguyễn
Thị Cẩm Hoa, quê làng Thượng
Phân (xã Quỳnh Hoàng, huyện
Quỳnh Phụ), sinh năm Nhâm
Trần, cha là Nguyễn Hậu, mẹ là
Trần Thị Đức, dẫn binh tại làng
Rèm (xã Thăng Long, huyện
Đông Hưng), hy sinh ngày 12
tháng 8 năm Nhâm Dần. Đào
Thị Phú, quê tại làng Đổng Trục,
xã Quỳnh Lưu, "Bà giúp Trưng
Vương đánh đuổi Tô Định, khởi
phục được đất Lĩnh Nam hơn
sáu mươi thành"...

Hậu Nương (họ Trần), con ông Trần Khang, mẹ là Trương Thị Quang, người làng

Phán (xã Quỳnh Hoàng, huyện Quỳnh Phn), sinh ngày 12 tháng 8 năm Giáp Thìn, giã vì giặc giết cha đã mộ 30 nghĩa binh đánh giặc, hy sinh ngày 12 tháng 11 năm Nhâm Dần (42).

Trương Phương Dung, Trương Minh Xích, Trương Thuần Mỹ, không rõ tên thân phụ, thân mẫu; Trương Phương Dung là chị, sinh ngày 12 tháng 8 năm Bính Ngọ; Trương Minh Xích và Trương Thuần Mỹ là em, sinh ngày 10 tháng 2 năm Mậu Thân. Gặp thời loạn, bà chị em đến nương náu tại làng Vĩnh Ninh, kết nghĩa với Trương Công Phn. Khi Trưng Nữ khởi nghĩa, bốn người cùng mộ quân ứng nghĩa. Thị Thị Cấp Cuộc, tên thường gọi Á Nương, hay Cỏ Á, là cháu gọi Thị Sạch bằng bác, cha là Thị Văn, mẹ là Đào Thị Thành, quê làng Vô Hối, xã Thụy Thanh, huyện Thái Thụy, theo Hai Bà Trưng từ buổi đầu tụ nghĩa, hy sinh ngày 10 tháng 6 năm Nhâm Dần (42). Triệu Thị Á, Triệu Thị Nhị (tên thường gọi là Á Nương và Nhị Nương), cha là Triệu Công, quê Thanh Do (xã Thụy Thanh, huyện Thái Thụy); Triệu Công mẫu thân gọi là Phủ Châu bị giết, chị em dẫn binh bảo thủ. Lê Thị Cỏ, cha là Lê Phú, quê ở Phong Châu, di cư đến làng Vàng (làng Hoàng Quan, xã Đông Phương, huyện Đông Hưng), dạy học rồi dạy lệnh song thân tòng chính, bị Mã Viện vây đánh ở Bái Thợng đã anh dũng hy sinh. Hùng Thị Kiều Hoa, sinh ngày 5 tháng 5 (không rõ năm), cha tên là Hùng, mẹ là Hoàng Thị Ngọc, anh trai là Hách Thanh (sinh ngày 10 tháng Giêng) lánh nạn Tô Định về Kinh Nhue (xã Hòa Bình, huyện Kiến Xương) rồi tụ nghĩa đánh Tô Định. Hùng Thị Kiên, Dương Thị Tấn là hai chị em quê làng Hưng (nay thuộc xã Hồng Việt, huyện Đông Hưng) tập hợp quân nghĩa đầu luyến tập, vì vậy sau này có bài dự thi quân của bà, rồi kéo về Mê Linh chống giặc Hán quân Hai Bà Trưng Phạm Thị Xuân Dung, quê ở Thiên Thị (Hùng Yên), sau sang làng Địa (xã Hồng An, huyện Hưng Hà) kết giao với Trần Thị Sang và Phạm Quân cùng về Mê Linh ứng nghĩa. Sau khi Hai Bà Trưng tuần tiết, bà về Hà Lão (làng Hải Triều nay) hướng dẫn dân trồng dâu, nuôi tằm. Khi chết bà được dân thờ, được phong thần. Á Là Phương Dung họ Phạm, tướng của Hai Bà Trưng, sau khi Hai Bà Trưng tuần tiết đã đưa 50 người về vùng Thuận Vĩ mở đất lập làng, dạy dân trồng lúa, trồng dâu, những người theo bà về đều lấy họ bà làm họ mình, tôn thờ bà là tổ họ, tổ họ nhà...

Để tưởng nhớ những trang liệt nữ hy sinh vì nước, các làng quê vùng Đa Cương xưa đã lập đền thờ các cử súy của Trưng Vương.

QUANG VIỆN

Trước tình hình dịch bệnh viêm đường hô hấp cấp do chủng mới của virus corona (Covid-19) diễn biến phức tạp, những ngày này, cần bộ, giáo viên các trường học trên địa bàn thành phố Thái Bình thường xuyên có mặt tại trường để vệ sinh trường lớp, sinh hoạt tổ chuyên môn, thu bài, sửa bài, chấm bài cho học sinh trong thời gian nghỉ học. Nhiều trường đã sáng tạo áp dụng các hình thức học trực tuyến, bảo đảm kiến thức, tạo hứng thú cho học sinh và yên tâm cho phụ huynh. Cô giáo Nguyễn Thị Việt Hoa, Hiệu trưởng Trường THCS Kỳ Bá cho biết: Sau khi có công văn cho học sinh nghỉ học của Sở Giáo dục và Đào tạo, các thầy cô đã có nhiều hình thức giao bài cho học sinh học ở nhà như photo bài giao cho học sinh làm, thu bài, chấm bài hàng tuần; nhiều thầy cô sử dụng các phương pháp trao đổi bài, chấm bài, giao bài cho học sinh qua mạng zalo, phần mềm trực tuyến. Thường xuyên thông tin liên lạc tới phụ huynh học sinh qua hệ thống SMAS để phụ huynh nhắc nhở con em thực hiện nghiêm túc việc phòng, chống dịch và tự học ở nhà. Ngày nào cũng vậy, công việc chấm bài tập, nhận, gửi đề bài, sửa bài các môn của học sinh đều bắt đầu vào buổi chiều và buổi tối. Thay vì dạy trực tiếp trên lớp thì nay thời gian làm việc của các thầy cô chủ yếu trên máy

Các trường ôn tập cho học sinh nghỉ học do dịch Covid-19

Cán bộ, giáo viên Trường Tiểu học Lê Hồng Phong (thành phố Thái Bình) vệ sinh lớp học

tính và điện thoại thông minh thông qua các ứng dụng. Cô giáo Trần Thị Bông, chủ nhiệm lớp 8A6, Trường THCS Kỳ Bá

chia sẻ: Thông qua nhóm zalo của lớp, các thầy cô đã gửi đề cương, câu hỏi, hướng dẫn tự học cho học sinh theo từng

tuần hoặc từng ngày đồng thời có kế hoạch thu sản phẩm của các em để học sinh có ý thức tự học ở nhà. Đặc biệt, phụ huynh

đà nhiệt tình, tích cực phối hợp với giáo viên trong việc quản lý, đôn đốc, nhắc nhở con việc học tập nên các con có ý thức trong việc tự học ở nhà. Ngoài việc nghỉ ngơi, phòng, chống dịch, các con có ý thức học tập tốt thể hiện qua các sản phẩm của học sinh nộp cho giáo viên có chất lượng. Tôi tin rằng khi học sinh quay trở lại trường sau đợt nghỉ sẽ bắt nhịp được tiến độ học tập. Em Phạm Thanh Huyền, học sinh lớp 8A6, Trường THCS Kỳ Bá chia sẻ:

Trong thời gian nghỉ học em vẫn dành thời gian chính thời gian làm bài mà các cô giáo đã giao với chất lượng tốt nhất. Với những bài khó, em mượn điện thoại của bố mẹ để đượng thầy, với cô. Em nghĩ sau đợt nghỉ này, với những kiến thức đã được củng cố em sẽ tự tin khi quay lại học.

Có thể nói, việc học sinh được nghỉ học gây khó khăn cho một số gia đình do thiếu vắng người trông nom, chăm sóc. Tuy nhiên, trước diễn biến phức tạp của dịch Covid-19, hầu hết phụ huynh học sinh đều ủng hộ phương án này và rất cảm kích vì nhà trường và các thầy cô giáo quan tâm đặc biệt đến việc học tập của con em mình trong thời gian nghỉ học. Chi Nguyễn Phan Hằng, phụ huynh học sinh Trường THCS Kỳ Bá cho biết: Trước tình hình dịch Covid-19 diễn biến phức tạp, tôi nghĩ việc cho học sinh nghỉ là cần thiết bởi sức khỏe

là quan trọng. Song song với việc bảo đảm sức khỏe của các con thì việc học tập cũng rất quan trọng. Chúng tôi rất vui khi nhà trường, các thầy cô giáo đã phối hợp với phụ huynh khi giao bài ở nhà cho các con. Các con ý thức việc học và đáp ứng được việc giao bài của thầy cô với chất lượng rất nhất. Anh Phạm Công Lâm, phụ huynh học sinh Trường Tiểu học Lê Hồng Sơn, Phong cho biết: Việc các con nghỉ học đã ảnh hưởng đến các sinh hoạt của gia đình cũng như công việc của cha mẹ nhưng việc bảo đảm sức khỏe cho các con là quan trọng nhất, các con

Học sinh ôn bài trong những ng

là thế hệ tương lai của đất nước nên chúng tôi rất đồng tình với chủ trương của tỉnh và ngành Giáo dục khi cho các con nghỉ học để phòng dịch Covid-19 và giao bài tập làm tại nhà.

Hiện nay, giải pháp giao bài tập cho học sinh trong thời gian nghỉ học để phòng dịch Covid-19 rất cần sự phối hợp, hỗ trợ của phụ huynh học sinh, qua đó giúp học sinh phát huy khả năng tự học, chuẩn bị tâm thế tốt để nhanh chóng bắt nhịp với việc học khi quay trở lại trường trong thời gian tới.

MINH NGUYỆT

Học sinh ôn bài trong những ngày nghỉ học do dịch Covid-19.